

Kirkeådet
Postboks 799 Sentrum
0106 Oslo

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSFAKULTET

Oslo, 13.06.2014

HØRING OM KIRKEBYGG **Høringsuttalelse fra Det teologiske Menighetsfakultet**

Innledning

Felles innledning til MFs høringsuttalelser om Vigsling og liturgisk drakt for kantor, Undervisningstjenesten i Den norske kirke og Høring om kirkebygg:

Selv om de tre høringene omhandler ulike forhold, berører de alle forhold som knytter seg til vigsling. Vi har derfor funnet det formålstjenlig å komme med noen generelle synspunkter til denne tematikken. Det er riktignok stor forskjell mellom vigsling av personer til en bestemt tjeneste og vigsling av kirker, men det faktum at man delvis benytter samme terminologi, sier likevel noe om berøringspunkter.

I de senere årene har de vigslede tjenestene ved flere tilfeller vært debattert og utredet i Den norske kirke. Kjernen i debatten har vært å fastholde og videreføre de særskilte vilkårene knyttet til tjenesten med ord og sakrament, og samtidig ordningsmessig å kvalifisere et voksende tjenestemangfold inn under biskoppelig tilsyn. I dag er både diakoner, kateketer og kantorer, sammen med prestene, innordnet kirkens vigslingsordninger og det særskilte biskoppelige tilsynet. Prosessen har i noen grad hatt karakter av «veien blir til mens du går». Likevel mener vi utviklingen har vært naturlig og tjenlig og framstår som en rimelig fortolkning av Den norske kirkes arv og tradisjon.

Et viktig dokument er i denne sammenheng Bispemøtets uttalelse fra 2010 om diakontjenesten i kirkens tjenestemønster, BM 03/10, der en bredere tjenesteteologisk tilnærming erstatter (eller snarere utvider) et mer tradisjonelt embetsteologisk innsteg. Denne tilnærmingen åpner også opp for en mer pragmatisk tilnærming til den konkrete utforming av de vigslede tjenestene. Bispemøtets uttalelse ble lagt til grunn for Kirkemøtets vedtak om diakontjenesten i KM 9/11.

Avklaringen i synet på diakontjenesten har ført til et behov for en avklaring av synet på kateket- og kantortjenesten, noe to av de foreliggende høringene sikter mot. Den omtalte bispemøteuttalelsen er naturlig nok lagt til grunn for begge høringene.

Både vigsling til prest, diakon, kateket og kantor omtales i dag som vigsling. Disse vigslingshandlingene har det til felles at de er en engangshandling som foretas ved inngangen til den enkeltes tjeneste og senere ikke gjentas. *Ny vigsling* er bare aktuell dersom den vigslede går inn i en ny tjenestekategori (f.eks. at en kateket blir prest). En slik

POSTADRESSE

Pb. 5144 Majorstuen
NO-0302 Oslo

BESØKSADRESSE

Gydas vei 4, Majorstuen
Oslo

TELEFON

22 59 05 00

FAKS

22 59 05 05

E-POST

post@mf.no

BANKGIRO

6038 05 58583

ORG.NR.

NO 970011994 MVA

www.mf.no

handling skiller seg fra *innsettelse*, som foretas ved inngangen til hver ny tjeneste. I kantorhøringen foreslår Kirkerådet å innføre en ny kategori, nemlig en «forbønnshandling» til erstatning for vigsling. Den foreslåtte handlingen har likevel det til felles med vigslingen at den bare gjennomføres en gang, ved inngangen til tjenesten. Bortsett fra det terminologiske og stolaen som følger vigslingen, er det derfor vanskelig å se den prinsipielle forskjell til vigslingen. Som det framgår av uttalelsen til høringen om kantortjenesten, vil vi gå imot innføringen av en slik kategori, da den innfører et uheldig hierarki av vigselshandlinger. Her mener vi man bør opprettholde et entydig skille mellom vigslet og ikke-vigslet, i stedet for å innføre uklare mellomkategorier. Det innebærer at den uklare mellomkategorien som allerede finnes i Den norske kirkes liturgiske ordninger, nemlig ordningen for «Vigsling til fast kirkelig tjeneste», bør oppheves. Denne har så langt vi kjenner til vært lite i bruk, og skaper en uklar forståelse av forholdet mellom vigslet og ikke-vigslet. Både vigslede og ikke-vigslede medarbeidere bør likevel kunne innsettes ved starten av arbeidsforholdet etter egen ordning.

Et aspekt ved vigslingen er etter vårt skjønn at den har en karakter av *beslagleggelse*. Den som vigsles, går inn under en særlig forpliktelse, noe som bl.a. kommer til uttrykk i det livslange perspektivet og i forholdet til biskopens tilsyn. Og det kommer også til uttrykk ved at vigslingen innebærer en videre forpliktelse når det gjelder «liv og lære» enn det som snevert knytter seg til arbeidsutførelsen i rammen av et ansettelsesforhold. Denne siden ved vigslingsbegrepet kommer også til uttrykk i forbindelse med vigsling av kirke. Også her *beslaglegges* et bygg for en bestemt bruk, nemlig som rom for menighetens gudstjenestefeiring. Det betyr også at det blir lagt begrensninger på hva kirken ellers kan brukes til, utover den gudstjenestelige bruken. Tanken om vigslingen som beslagleggelse gjør at vi har forståelse for det problematiske ved å benytte vigslingsbegrepet på lokaler som ikke eksklusivt tas i bruk som kirke. Vi mener likevel at begrepet «velsignelse» her er for svakt, og foreslår at man i slike tilfeller tar i bruk begrepet *innvielse*.

At vigsling skjer til en livslang tjeneste, betyr også at man vigsles ikke bare til tjeneste i den enkelte menighet, men i hele kirken. Det er derfor gode teologisk grunner for at vigsling utføres av biskop, som den som gjennom sin tjeneste ivaretar enhet og sammenheng i kirken. Vi mener derfor både praksis og regelverk bør innskjerpes slik at vigsling bare blir foretatt av vigslet biskop, ikke av prost eller domprost.

Vår uttalelse følger i fortsettelsen de spørsmålene som høringsdokumentet gir etter hvert kapittel. Til spørsmål 10 har vi levert et forslag til revidert tekst for *Regler om liturgisk inventar og utstyr*.

Høringsspørsmål 1

- a. –
- b. *Er dere enige i de to svarene som gis på spørsmålet om hvorfor kirken trenger kirker?*

Høringsdokumentet gir en god historisk gjennomgang av framveksten av den kristne menighets behov for samlingsteder og hellige rom. Både fellesskapssiden og offentlighetssiden gir uttrykk for viktige sider ved dette behovet. Disse har gjennom kirkehistorien blitt vektet ulikt av ulike kirker og forsamlinger av

troende. I perioder har menighetene også måtte leve skjult og under vilkår der det har vært vanskelig eller umulig å vektlegge offentlighetssiden.

c. –

Høringsspørsmål 2

a. –

b. *Hva mener dere om de seks bestemmelsene om hva som kan være et økumenisk-luthersk kirkerom?*

De seks bestemmelsene treffer godt som beskrivelser av hva som kvalifiserer et økumenisk-luthersk kirkerom. Det er imidlertid bestemmelser som samtidig beskriver noen ønskede *idealer* for kirkerommet. Ikke alle kirkerom vil til enhver tid oppfylle alle disse bestemmelsene på en tilfredsstillende måte. Det finnes kirkerom som har langt fra optimale akustiske forhold, jf. punkt 4 om kirkerom der menigheten tydelig kan høre skriftlesninger, forkynnelse og bønner. Det finnes også kirker som fortsatt har begrensninger i adkomst, jf. punkt 6 om kirkerom som er allment tilgjengelige og inviterende. De opphører ikke å være kirkerom av den grunn.

c. *Gi gjerne andre kommentarer til det som er beskrevet i kapittel 2, og hva som burde være mer utdypet.*

Kapitel 2 gir en god oversikt over ulike typer av kirkerom og de begrunnelser av liturgisk-arkitektonisk art som ligger bak og har preget kirkebygging i vår kirke siden reformasjonen.

Høringsspørsmål 4

a. *Bør en bruke ordet «vigsling/vigslet» kun om kirkebygg og ikke om lokale til kirkelig bruk?*

Det er anført gode grunner for å skjelne mellom kirker og lokaler til kirkelig bruk. Særlig vil midlertidigheten ved lokaler til kirkelig bruk og den allerede foreliggende forskjellen i godkjenningsinstans, tilsi at man bruker ulik terminologi for den innvielsen man ønsker skal finne sted. Vi vil derfor støtte forslaget på dette punktet: Vigsling er forbeholdt kirkebygg.

b. *Bør ordet «velsignelse/velsignet» brukes om lokale til kirkelig bruk?*

Velsignelse er som høringsnotatet anfører, brukt om kirkens liturgi for «Velsignelse av hus og hjem» fra 2013. I menighetens bevissthet er imidlertid velsignelse en handling som gjentas, slik velsignelsen lyses i hver gudstjeneste og slik vi ber om velsignelse over en ny dag. Liturgien for «Velsignelse av hus og hjem» kan også gjentas ved nye erfaringer av uro etc. Dette kan medføre at velsignelse er et for «svakt» navn på en handling som forstås som en engangsinnvieelse av et lokale. Bønn om velsignelse vil være *et ledd* i en innvielse av et lokale til kirkelig bruk, slik det er et ledd i en gudstjeneste eller en forbønnshandling. Men handlingen som helhet og som en enkeltstående liturgi som ikke er planlagt gjentatt, kan heller kalles for «innvielse av lokale til kirkelig bruk.» Det bør ligge en gjennomtenkt taksonomi i bruken av disse begrepene, slik at vigsling står over innvielse, som igjen står over velsignelse. Disse spørsmålene er også omtalt innledningsvis i vår høringsuttalelse.

c. *Bør det utformes nærmere retningslinjer og en kort liturgi eller bønn når et nytt lokale velsignes til kirkelig bruk?*

Det bør utarbeides en veiledning med forslag til bønner og skriftlesninger til slike innvielseshandlinger.

Høringsspørsmål 5

- a. –
b. *Bør det gis mulighet til å leie ut kirkerommet til andre seremonier enn kristne?*

Det bør være mulig å leie ut kirken til private seremonier, slik som minnestunder eller kulturprogrammer, under forutsetning av at samlingenes innhold ikke bryter med kirkens budskap og verdier. Dette praktiseres allerede i mange kirker. Derimot bør ikke kirkerom brukes på måter som forutsetter tildekking av alter og symboler som kjennetegner rommet som gudstjenestested. Kirken bør heller ikke kunne leies ut til offentlige seremonier i regi av ikke-kristne trossamfunn.

- c. *Bør det gis mulighet til å ha et livssynsnøytralt/livssynsåpent rom som en del av kirkerommet i en vigslet kirke?*

Utredningen dokumenterer at livssynsnøytrale/livssynsåpne rom eller soner i vigslede kirker ikke er særlig etterspurt i praksis. Både kirken selv og andre livssynsamfunn som skulle være potensielle brukere av slike rom, har prinsipielle kritiske innvendinger til ordningen. Av hensyn til både kirken og andre livssynsamfunn, anbefaler vi ikke å bygge eller legge til rette for slike rom i vigslede kirker.

Høringsspørsmål 6

- a. *Bør det fortsatt være krav om at kirker skal være selvstendige bygg?*

Det bør være krav om at det skal være et selvstendig kirkebygg i hvert sokn. Kirker som kommer i tillegg til denne, trenger ikke være selvstendige bygg, men kan med fordel være uttrykk for lokal kreativ nytenkning. Nærhet til befolkningssentra og andre samfunnsinstitusjoner er viktige hensyn i utviklingen av slike kirkebygg.

- b. *Bør kirkelovens krav om at soknet eier bygget fortsatt gjelde?*

Vi mener at kirkelovens krav om at soknet eier bygget fortsatt skal gjelde.

- c. *Bør kirke være sambygg bare når det allerede finnes et selvstendig kirkebygg i soknet?*

Ja, se svar på 6a.

Høringsspørsmål 7

- a. *Bør kirkebyggutvikling i større grad skje ved bygging av flere mindre kirker eller kirkerom i sambrukshus/flerbrukshus som ikke trenger oppfylle kirkelovens krav om eierskap og størrelse?*

Der soknekirken allerede er ivaretatt kan videre kirkebyggutvikling gjerne skje ved bygging av flere mindre kirker eller kirkerom der lokale forhold gjør at dette er hensiktsmessig. Disse behøver ikke å oppfylle kirkelovens krav om eierskap og størrelse. Vi mener at det ikke nødvendigvis bør være slik kirkebyggutviklingen skal skje, men at det kan være slik kirkebyggutviklingen kan skje.

Høringsspørsmål 8

- a. *I hvilke type tilfeller og i hvilken grad bør lov og regelverk gi mulighet til utleie av kirken – altså til andre gjøremål og på lengre basis enn det som det er adgang til etter dagens Regler for bruk av kirkene?*

Kirkebyggene har som primærformål å fremme menighetens samling om Ord og sakrament i gudstjenester og kirkelige handlinger. Hvis en kirke skal tas ut av ordinær bruk for kortere eller lengre tid, bør adgang til utleie av kirken begrenses til formål og bruk som ikke er i strid med kirkens verdier. Menighetens pietetsfølelse for kirkebygget bør veie tungt i vurderingen av utleieformål. Overordnet vil det også være et behov for en nærmere utredning av forholdet mellom menighetsrådets og fellesrådets myndighetsforhold i spørsmål om utleie og eventuell avhending/av-vigsling av kirker.

- b. *Bør vedtak om utleie undergis en godkjenningssordning? Hvilket organ bør i så fall være godkjenningssinstans?*

Vi anbefaler at vedtak om utleie av kirkebygg over lengre tid undergis en godkjenningssordning. Vi anbefaler at denne myndigheten tilfaller biskop.

- c. *Hvilket organ bør være godkjenningssinstans for vedtak om nedleggelse eller avhending av kirker?*

Vi anbefaler at Kirkerådet er godkjenningssinstans for vedtak om nedleggelse eller avhending av kirker.

- d. *Er de foreslåtte vurderingstemaer knyttet til prosessen i forkant av et vedtak om nedleggelse og avhending tilstrekkelig? Er det andre viktige hensyn som bør vurderes før vedtak kan treffes?*

De foreslåtte tema framstår ut fra vår vurdering som tilstrekkelige.

Høringsspørsmål 9

- a. *Er dere enige i at Kirkemøtets regler gjelder kirkerommet og at regler for de øvrige rom fastsettes av menighetsrådet, jf. § 3 annet ledd? Har dere merknader til at midlertidige installasjoner i forbindelse med arrangementer tas inn i regelverket, jf. § 4 siste ledd? Har dere merknader til at biskopen blir klageinstans?*

Vi er enige i at Kirkemøtets regler gjelder i forhold til kirkerom, og at regler for øvrige rom fastsettes av menighetsrådet. Vi støtter at menighetsrådet får myndighet til å godkjenne midlertidige installasjoner. Vi har ikke kritiske merknader til at biskopen blir klageinstans.

- b. *Er det andre bestemmelser i Regler for bruk av kirken som bør endres? Er det bestemmelser som bør tas inn eller tas ut? Hva er begrunnelsen for dette?*

Vi har ikke øvrige kommentarer til Regler for bruk av kirken.

Høringsspørsmål 11

- a. *Støtter dere forslagene i punkt 1-4 i innledningen ovenfor?*

Vi støtter forslagene i punkt 1-4 i innledningen.

b. Er det noen endringer i regelverket nedenfor som dere vil foreslå?

Vi foreslår ingen endringer i regelverket nedenfor.

Høringsspørsmål 10

- A. Er det inventar eller utstyr som burde vært nevnt i forslaget til regelverk, eller som burde tas ut av det?
- B. Bør det åpnes for at lesepult og talerstol kan kombineres i ett inventar?
- C. Er dere enige i reglene om kirkerommets hovedalter og andre altere?
- D. Er det andre endringer eller kommentarer dere vil gi til forslaget til regler?

Her velger vi å presentere en fullstendig gjennomgang av de 31 paragrafene. Utgangspunktet er høringsdokumentets forslag til Regler for liturgisk inventar og utstyr. Denne teksten fra høringsdokumentet er jevnet ut til ikke-kursivert og ikke-uthevet skrift. Våre endringsforslag til denne utjevnete teksten skal leses slik: *Kursivert* tekst tas ut. **Fet** skrift settes inn.

Forslag til Regler om liturgisk inventar og utstyr

Kap. 1 Alminnelige bestemmelser

§ 1 Formål

Kirkerommet med sitt inventar og utstyr skal tjene til Guds ære og fremme menighetens gudstjenestelige liv.

Formålet med reglene er å bestemme hva som er nødvendig liturgisk inventar og utstyr i en kirke, og hva som kan komme i tillegg til dette. Reglene gir også bestemmelser om utforming, godkjenning, bruk og forvaring av inventar og utstyr.

§ 2 Virkeområde

Retningslinjene gjelder

- 1) Kirker og kapell som er godkjent i medhold av Kirkeloven § 21 fjerde ledd og er vigslet til kirke.
- 2) Den kirkelige bruk av forsamlingslokaler og kapeller som ikke er vigslet til kirke, men som benyttes som kirkelokaler (jf. Tjenesteordning for biskoper § 13 annet ledd og Tjenesteordning for proster § 7 j).

§ 3 Definisjon

Inventar:

Gjenstander som har sin permanente plassering i kirkerommet, enten det er fast montert eller løst. Kirkeklokker er å regne som inventar i dette regelverket.

Utstyr:

Gjenstander som brukes regelmessig i kirkerommet, men som ikke er permanent plassert der.

§ 4 Generelle bestemmelser

Kirken kan ta *all kunst, alle kunstformer og alle kunstuttrykk* i bruk i kirkerommet **med i tilknytning til** dets liturgiske inventar og utstyr, så sant det tjener det kristne budskap og *lar kirkerommets særlige egenart komme til utfoldelse*.

Håndverk, materialer og utforming av liturgisk inventar og utstyr skal være av høy kvalitet.

Kirkerommet skal være fleksibelt med hensyn til møbleringen **Møbleringen av kirkerommet skal fremme fleksibel praksis**, og det bør derfor vises tilbakeholdenhet med å bolte inventar fast i gulvet.

Det skal tas tilbørlig hensyn til de kulturhistoriske verdier som kirkebygget og dets inventar og utstyr representerer.

Kap. 2 Liturgisk inventar

§ 5 Alter

En kirke skal ha ett hovedalter. *Alteret er Herrens nattverdbord, og skal dermed bære kalken og disken og samle menigheten ved nattverdmåltidet. I kraft av Jesu Kristi død og oppstandelse og hans løfte om å være sammen med sine venner, markerer alteret også Guds nærvær.* Alteret bør derfor ha en slik tyngde og verdighet at det fremstår som kirkerommets samlende midtpunkt, også når rommet ikke er i bruk.

Alteret er et permanent inventar i kirkerommet og skal ikke fjernes, flyttes eller tildekkes.

Når nye kirker bygges, skal alteret **stå fritt i rommet**. *være frittstående.* Alteret bør stå så langt ut fra bakveggen at liturgen kan stå *forrette* vendt mot menigheten **under gudstjenesten**, og at menigheten lett kan passere når ofringen skjer ved gang rundt alteret.

I kirkerom der alteret er plassert langt fra menigheten, kan det *om ønskelig* innføres et **framskutt** nattverdbord *som kirkerommets sentrale alter*. **Det må framgå tydelig av bruken at menigheten ved dette framskutte alteret har ett samlet fokus for bønn og tilbedelse.** Det kan også finnes sidealtere til bruk for mindre forsamlinger. **Disse kan også anvendes som bønnestasjoner under i menighetens gudstjenester ellers** og når kirkerommet er åpent *for besøkende* til meditasjon og bønn **i andre sammenhenger.**

§ 6 Alterring

En alterring/alterskranke skal inngå i en kirke og består av knefall og støtteskranke. **I nye kirkebygg skal denne være flyttbar.**

§ 7 Døpefont

Døpefonten skal være plassert lett synlig for menigheten. **Kirkerommets utforming har betydning for plasseringen**, vanligvis fremme i kirkeskipet eller i koret. I nye kirkebygg bør det sikres god plass rundt døpefonten. *Den Døpefonten* skal være utformet **slik** at den i bruk gir en vanddybde på minst 5 cm. **Når det bygges nye kirker, kan menigheten også søke å etablere en døpefont som gir anledning til dåp ved full neddykking av barn og/eller voksen.**

§ 8 Prekestol og lesepult

Prekestol og lesepult skal være slik plassert at forkynnelsen og lesningene høres overalt i kirkerommet og slik at predikant og tekstleser så vidt mulig kan sees av alle. **I nye kirkebygg skal lesepulten utformes slik at den gir plass til permanent plassering av tekstbok, og gjerne slik at tekstboken er synlig for menigheten før og etter lesningene.** Bokbrettet *på prekestolen og lesepulten* bør kunne reguleres i høyden. Prekestol og lesepult kan forenes i ett og samme inventar.

§ 9 Orgel

Pipeorgelet er kirkens tradisjonelle hovedinstrument **og har sin mest sentrale funksjon i forbindelse med menighetens gudstjenesteliv, alene eller sammen med andre instrumenter.** *Orgelet skal understøtte og hjelpe menighet og sangkor i tilbedelse, forkynnelse og sang.* Orgelet *og andre instrumenter* har også selvstendige musikalske funksjoner, både i og utenom gudstjenesten.

Orgelets plassering og utforming avklares i et nært samarbeid mellom **menighetens representanter**, orgelbygger, den orgelsakkyndige konsulenten og arkitekten. I nye kirker bør orgelets *plassering* være plassert slik at kirkemusikeren **kan være en tydelig leder av sangen fra menighet og kor.** *lede et sangkor fra sin plass ved orgelet.*

§ 10 Kirkeklokker

Kirker/kapell og andre kirkelige bygg eller rom hvor det regelmessig holdes gudstjeneste og utføres kirkelige handlinger, skal ha en eller flere kirkeklokker. Kirkeklokker plasseres enten i kirketårnet eller i et eget utvendig rom.

Kirkeklokkene trenger en klangkasse for å komme til rette som instrument. Hensynet til håndringing skal ivaretas. Antall og størrelse bør tilpasses kirkens størrelse og de geografiske forhold i kirkens nærhet. I alminnelighet anbefales flere klokker. Store klokker er å foretrekke.

Bruk av kirkens klokker fastsettes i egne retningslinjer.

§ 11 Egne stoler

Egne stoler for hovedliturg og medliturger skal finnes i alterområdet. **I nye kirkebygg skal det særlig tas hensyn til at hovedliturgen skal kunne lede gudstjenesten også fra stolen.** Det bør velges stoler som er tilpasset kirkens øvrige inventar. I domkirker skal det være en egen bispestol.

Kap. 3 Liturgisk utstyr

§ 12 Nattverdutstyr

Til alterutstyret hører kalk og disk, vinkanne og brødeske, lysestaker og eventuelt krusifiks. Disse bør *så vidt mulig* være innbyrdes avstemt i utforming og materialbruk og passe sammen med kirkens øvrige utstyr.

Når en ny kalk anskaffes, skal den utformes slik at en både kan drikke og helle av den.

Eventuelle enkeltkalker skal være av godkjent modell. Disken utformes slik at nattverdblødet ikke faller av. **Ved nyanskaffelser kan menigheten supplere en vanlig disk med en variant som også gir anledning til å bruke vanlig, syret brød.**

Et lite sidebord, eller en nisje i veggen, kan tas i bruk under gudstjenesten til oppbevaring av alterutstyret før og etter nattverdhandlingen. **Ved framskutt nattverdbord, kan det veggfaste alteret menigheten har fra før, ha denne funksjonen.**

§ 13 Lys

Alterlysene skal være hvite **med levende flamme**, *levende lys*. På et lite alterbord bør lys og staker **ha begrenset høyde ikke være for høye**, særlig dersom liturgen **har bordet mellom seg og menigheten**. *forretter bak alterbordet*. Det bør fortrinnsvis brukes staker beregnet for ett lys.

En lysglobe, eller en annen form for lystenningssted med et Kristuslys sentralt plassert, kan inngå i kirkerommet. Hensynet til brannfare skal ivaretas.

Et påskelys kan **fra påskennatt/påskedag til i tiden mellom 1. påskedag og Kristi himmelfartsdag** stå i egen stake ved siden av alterbordet. Resten av kirkeåret vil *kan* lyset normalt **eventuelt være plassert plasseres** ved døpefonten.

Til dåpslys skal det være en lysholder som disse kan plasseres i, jf. Alminnelige bestemmelser for Ordning for hovedgudstjeneste pkt 46-49.

§ 14 Prosesjonskors og prosesjonslys

Et prosesjonskors og eventuelt to prosesjonslys kan tas i bruk under gudstjenesten. **Prosesjonskorset plasseres normalt ved alteret i egnet fot. Prosesjonslysene plasseres enten ved alteret eller ved lesepulten ut fra den liturgiske bruken på stedet.** *En holder for disse plasseres ved alteret.*

§ 15 Tekstiler

Tekstiler på alter, prekestol og lesepult avstemmes i farger og formgivning til hverandre, **til alterutmykningen ellers og til hele alterområdet**, og til messehaglens som hører til kirkehuset. Tekstilene bør følge de liturgiske farger eller være kirkeårsnøytrale. Dersom alterduk **er i bruk brukes**, skal den være hvit.

Kalkklede og servietter som brukes ved nattverd og dåp bør være av bomull eller lin.

Kap. 4 Øvrig liturgisk utstyr til en kirke

I hver kirke vil det i tillegg vanligvis være behov for:

§ 16 Liturgiske klær

Alba i minst to størrelser og retttilte stolaer i fire liturgiske farger.

Messehagler i de fire liturgiske fargene, eller minst to messehagler, fortrinnsvis hvit og grønn.

Prestekappe til bruk på kirkegården ved gravferd, dersom det vanligvis forrettes gravferd ved kirken.

Hvite kapper for medliturger.

Hvite kapper til konfirmanter.

§ 17 Enkeltkalker

Et tilstrekkelig antall enkeltkalker av godkjent modell og materiale.

§ 18 Soknebudsett

Nattverdutstyr som er egnet til bruk hos syke (soknebudsett).

§ 19 Utstyr til bruk ved takkoffer

§ 20 Bøker

To bibler og to tekstbøker og tre sett av de liturgiske bøker (for liturg, organist og sakristi).

Et tilstrekkelig antall salmebøker til bruk for menigheten.

§ 21 Audio-visuelt-utstyr

Dersom audio-visuelt utstyr inngår i kirkerommet, skal det integreres på en best mulig måte i kirkerommet. Når det benyttes, bør det ikke dekke til kunstnerisk utsmykning/altertavle og **som virkemiddel ellers være avstemt bruksområdet.**

Kap. 5 Oppbevaring

§ 22 Et godt bevaringsmiljø.

Gammelt og nytt kirkelig inventar, **bøker** og utstyr skal sikres **og bevares godt, et godt bevaringsmiljø.** Riksantikvaren skal konsulteres om alle gjenstander fra 1537 og tidligere. Også yngre gjenstander kan ha stor lokal- og kulturhistorisk verdi *i dag og i fremtiden*, og skal forvaltes ansvarlig **med tanke på kommende generasjoner.**

§ 23 Tekstiler

De I Liturgiske klær oppbevares i egnede skap. Messehaglens skal *oppbevares forsvarlig*, enten henges opp på spesialhengere av tilstrekkelig bredde eller legges i skuffer med tilstrekkelig bredde og dybde.

Liturgiske tekstiler må ikke utsettes for lys, støv eller endringer i luftfuktighet.

§ 24 Verdigjenstander

Sølvgjenstander og annet kostbart utstyr skal oppbevares brann- og tyverisikkert.

Kap. 6 Godkjenning

§ 25 Nytt inventar og utstyr

Alt nytt inventar og utstyr skal på forhånd være godkjent av biskopen, for eldre kirkers vedkommende etter uttalelse fra Riksantikvaren. Dette gjelder også for gaver, prøveinstallasjoner og midlertidige installasjoner i kirkerommet, dersom slike ikke inngår i **en tilstelning, et arrangement**. I så fall kommer ”Regler for bruk av kirkene” til anvendelse.

§ 26 Prosten godkjenner omfanget av inventar og utstyr til lokaler som er velsignet til kirkelig bruk.

§ 27 Inventar og utstyr må ikke fjernes eller avhendes uten samtykke fra biskopen jf. Kirkeloven § 18. Dette gjelder også midlertidig fjerning av inventar og utstyr.

§ 28 Menighetsrådet avgjør om gjenstander som *kan*, men som ikke *må* være i et kirkerom skal inngå som inventar eller utstyr.

Menighetsrådet godkjenner om inventar midlertidig kan flyttes ut av kirkerommet. Også bestemmelser i kulturminneloven kan sette grenser for dette.

§ 29 Ved restaurering og ombygging skal det tas tilbørlig hensyn til de kulturhistoriske verdier som kirkebygget og dets inventar og utstyr representerer.

Kap. 7 Dokumentasjon

§ 30 Menighetsrådet har ansvar for at alt permanent og midlertidig kirkelig inventar og utstyr registreres. Ved visitas og prostebesøk gis det rapport om registreringen.

§ 31 Endringer, større reparasjoner o. l. av gjenstandene skal registreres. Både ved anskaffelse, endring og avhending eller kassasjon skal tillatelsen (med dato) fra vedkommende myndighet noteres. Dette gjelder også midlertidige avhendelser.

Med hilsen for
Det teologiske Menighetsfakultet,

Vidar L. Haanes
rektor